



Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Straffbarhetsåldern SOU 2025:11

Er beteckning: Ju2025/00206

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över betänkandet
Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11).

Sammanfattning

- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att den lägsta straffbarhetsåldern, i de fall det är fråga om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år ska vara 14 år.
- Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget om att tidsbegränsa den särskilda regleringen om sänkt straffbarhet till 14 år så att den gäller i fem år efter införandet.
- Länsstyrelsen ser gärna att frågan om en samlad metodförvaltning utreds och lyfter förslag om uppdrag där länsstyrelserna ansvarar för att tillgängliggöra, kvalitetssäkra och följa upp metoder över tid.
- Länsstyrelsen tillstyrker samtliga förslag gällande undanröjande av ungdomspåföljder.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att ändra straffmaximum för unga lagöverträdare.
- Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att samarbetet mellan Kriminalvården och Socialtjänsten i frågor som rör barn som dragits in i kriminalitet bör utvecklas.

9.6 Den lägsta straffbarhetsåldern enligt den särskilda regleringen

Länsstyrelsen tillstyrker betänkandets förslag om att den lägsta straffbarhetsåldern enligt den särskilda regleringen ska vara 14 år,

om det är fråga om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år.

9.10 Den särskilda regleringen bör tidsbegränsas

Länsstyrelsen ställer sig bakom betänkandets förslag om att tidsbegränsa den särskilda regleringen om sänkt straffbarhet till 14 år så att den gäller i fem år efter införandet.

Mot bakgrund av att en sänkt straffbarhetsålder går emot Barnrättskommitténs rekommendationer (CRC/C/SWE/CO/6-7) och med anledning av de risker som är förknippade med frihetsberövande av barn vill Länsstyrelsen särskilt betona vikten av att betänkandets förslag tidsbegränsas. Länsstyrelsen är enig utredningen om att ett beslut om eventuellt fastställande av permanent sänkt straffbarhetsålder tas först efter att den tidsbegränsade perioden utvärderats. Länsstyrelsen menar att det utifrån ett behov av samhällsskydd och utifrån ett brottsofferperspektiv kan finnas anledning till en sänkning av straffbarhetsåldern. Länsstyrelsen vill dock påtala komplexiteten i att flera av de barn som begår grova brott sedan juli 2023 i lagens mening även själva är brottsoffer (SFS 1962:700, 16 kap. 5a§). En ordning med sänkt straffbarhet behöver kunna visa på positiva effekter gällande minskad risk för återfall i brott och goda förutsättningar för återanpassning till samhället för de barn som blir föremål för en sådan straffrättslig förändring. Länsstyrelsen menar att en permanent sänkning av straffbarhetsåldern till 14 år annars utgör ett för stort avsteg från principen om straffrättslig särbehandling av barn.

För att uppnå en långsiktig förändring i frågan om att barn begår grova brott vill Länsstyrelsen lyfta relevansen av träffsäkra, evidensbaserade och tidiga insatser samt riktat stöd till barn som har begått eller riskerar att begå allvarlig brottslighet samt deras anhöriga. Flera av de evidensbaserade metoder som presenteras av Socialstyrelsen saknar ett långsiktigt förvalterskap i Sverige och en del av metoderna innebär stora kostnader kopplat till utbildning och användning över tid. Länsstyrelsen ser gärna att frågan om en samlad metodförvaltning utreds vilket skulle ge mer likvärdiga förutsättningar för kommunerna. Förslagsvis skulle länsstyrelserna kunna ansvara för att tillgängliggöra, kvalitetssäkra och följa upp metoder. Uppdraget skulle innebära en förstärkning av kopplingen mellan nationell och lokal nivå.

10 Undanröjande av ungdomspåföljder m.m.

Länsstyrelsen ställer sig bakom betänkandets samtliga förslag gällande undanröjande av ungdomspåföljder.

Länsstyrelsen ser att det kan finnas behov för att undanröja de ungdomspåföljder som betänkandet föreslår i händelse av att den unge inte i tillräckligt stor utsträckning sköter de föreskrifter som den aktuella påföljden innebär. Genom ett större utrymme att undanröja vissa ungdomspåföljder, skapas bättre förutsättningar för att tilldöma den unge en mer ändamålsenlig påföljd. Ett konstruktivt nyttjande av de föreslagna ändringarna skulle därmed i förlängningen kunna leda till att färre individer i målgruppen återfaller i brott.

12.1 Straffmaximum för unga lagöverträdare

Länsstyrelsen avstyrker betänkandets förslag om att ändra straffmaximum för unga lagöverträdare.

Länsstyrelsen noterar att Straffreformsutredningen (dir. 2023:115; dir. 2023:181) uppdragits att föreslå skärpningar av straffskalorna. Ett troligt utfall är att fler brott än idag kommer falla inom ramarna för de brott som är tänkta att omfattas av den differentierade sänkningen av straffbarhetsåldern. Det är även rimligt att anta att flertalet brott kommer få en längre utdömd straffrättslig påföljd.

Länsstyrelsen påtalar att barn typiskt sett inte anses ha nått sådan mognad och ansvarsförmåga att de i straffhänseende bör behandlas som vuxna. De anses därtill vara särskilt känsliga för de konsekvenser som straffrättsliga ingripanden kan leda till (SOU 2018:85; SOU 2012:34). Som utredningen själv framhåller drabbar ett fängelsestraff en ung lagöverträdare hårdare än en vuxen lagöverträdare. Det är även rimligt att anta att längre straff ökar risken för återfall i brott.

Länsstyrelsen anser mot bakgrund av detta att en förändring av straffmaximum på det sätt som nuvarande betänkandet beskriver skulle innebära ett allt för stort steg bort från principen om att unga lagöverträdare ska särbehandlas i straffrättsligt hänseende.

14.5.2 Erfarenheterna bör tas till vara

Länsstyrelsen delar betänkandets bedömning att samarbetet mellan Kriminalvården och Socialtjänsten i frågor som rör barn som dragits in i kriminalitet bör utvecklas.

Länsstyrelsen menar att den nya socialtjänstlagen (SOU 2020:47) och den kompletterande promemorian som tydliggör socialtjänstens brottsförebyggande ansvar (S2023/03181) möter upp som en naturlig grund för en sådan utveckling. Vidare finns en logisk koppling till Trygghetsberedningens förslag om förstärkt samverkan mellan Socialtjänsten och Kriminalvården gällande arbetet med tidig frigivningsplanering samt förslaget om att samordnad planering mellan Kriminalvården och kommunen alltid ska ske för unga lagöverträdare som avtjänar fängelse- eller frivårdspåföljd (SOU 2024:54).

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters med samordnaren Emelie Petersson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Annika Lidström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.